თეატრი და ცხოვრება

სათეატრო სალიტერ. ჟურნალი

№ 12 1917
კვირა მარტის 19

წელიწადი მეხუთე გამოცემისა

ფასი 15 კ.

ერთობის მედროშე
(ფანქრით ნახატი ლ. გუდიაშვილისა)

ნოე ჟორდანია
ტფილ. მუშათა დეპუტატების თავმჯდომარე

აკაკი ჩხენკელი
სახელმწიფო სათათბიროს დეპუტატი, კავკასიის თავარი კომისარი

მუშა-პოეტი
გარდაცვალებიდან 30 წ. შესრულების გამო
რამ დაგაშრო შე ოხერო ღარიბების ბედის წყარო?
ამოღუღდი, რომ ქვეყანა ერთ წამიერად გაახარო.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

მოქალაქენო! მხარი მიეცით ახალ მთავრობას ბ ზურგი გაუმაგრეთ. გაუმარჯოს დამფუძნებელ კრებას!

ამხანაგებო!

დამფუძნებელ კრებას უნდა მოსთხოვოთ საქართველოს ტერიტორიალური ავტონომია!

საღ ღ ე ი ს ო

ასჯერ გაზომე, ერთხელ გაჭრა, უთქვამს ხალხის სიბრძნეს. ჩვენი მოქმედების საბოლოოდ ამ ანდაზის დადება ისე ადვილია, რომ ეროვნულ საქმეო, როგორც დღეს.

დიდებულს და მასთან სიაღმოდგომით მოტეულს დროში ვსცხოვრობთ. უზარმაზარ რუსეთში საშინელი ბრძოლა. ბრძოლის დროს ბევრი ცვლილებაა. პირველი გაბრაჯვება სრულებითაც არ მოასწავებს სიმოდოდ გაბრაჯვებას. ვინ ამბობდა სიმოდოდ, ან ვინ დაეჭვა სიმეფოდ ახლო მომავალში, არც ასე ადვილი სოქმელია. ძველი რეჟიმის დაბრუნება დიდის ხნიო ეოველად შეუძლებელია. რუსეთი ან უნდა განსდგეს სიმოდოდ, ან უნდა დაიფეშოს,—ეს აუცილებელია.

რადგანაც ძნელი წარმოსაოგენია, რომ ეს ოთხმოცი მილიონიანი ხალეწიეთ დაიფეშოს, ო

ეის თავად ცხადია, რომ რუსეთი უნდა განსდგეს სიმოდოდ და ძველი უნდა მოეკვდეს.

მაგრამ ეოველი სეფომობრძალი ამბეე კი ორ ეოთხეეს ამ ეეეთისოეველს. ზოგი სწრაფად განუტეკვეს ხელს, ზოგი კი დიდხანს ებრძეკვეს ეოველ წამს სიცოცხლისას.

ასეთია ძველი რეჟიმიც მარადიდა, ის სიაეკვდილიდო ერის ებრძოდა, მაგრამ თუ ჩვენ ეეველამ ბენეფეცეეთ ეროვნებისა, მდგომარეობისა, წოდებისა და კალსის დიდი სიფრთხილე, დიდი სიღინეკე და წინაღეეფეფობა არ გამოვიჩინეთ, ძველი რეჟიმი კიდეკე წამოგეეფოეს თავს და კიდეკე ოფრეკეფების ძარმიდენიმე ხანს.

ეოველი ჩვენი მეცადინეობა იქითკენ უნდა ეოოს მიმართული, რომ ასად მთავრობას ნიადაგი გაეუმაკრთო და ძველ რეჟიმს ეოველ გვარი საშუალება მოეკუსეთო, რომ თუნდა ცოტას ხნითაც თავი წამოგეეფოს.

ამისათვისაც უბირეკელესთო ეოველისა საკერო მშეიდობიანობა, თანხმობა და ერთობა. ეკონ ჩვენ ეეველანი დარწმუნებული ვეეეკეთო, რომ თუ კი მოძრაობა ოზურეკეთში ან ეორეში გაბმარჯვებდა, მაეედ რუსეთში ძველი რეჟიმი დაეშობოდა. დღეკანდელმა მომენტმა კი დაკვანსნა, რომ თუმცა უზარმაზარ რუსეთში ბევრი ცენტრაა, მაგრამ მაინც თავი და თავი მნიშვნელოვან ჰეტრადგილია და მოსკოვსა აქვთ.

დღეს ორიეკე ამ მთავარ ცენტრში მოძრაობამ კაბარჯვა და ძველი დაამარცხა. აქედან ტალდა ახალის გაბარჯვებისა და ძველის კანსდგურებისა სწრაფად ეკლის მოეკლა რუსეთს. და განსდგება ადეკდეეს.

ცხრაას ხუთმაეტ კერგამ დაეიწეკეთ სანქე. მაგრამ ვიხილეეთ თუ არა კაბარჯვეკეის რაკვარეკი, მშეიდობიანობა დაკარდეკეთო, თანხმობა და ერთობა მოესეეთ. კეეეი თავადს ჯეტეკკ, ნოქარი ეეკეკარს, ეეეს მრეწეკედს, და ბარიბი მდადარს.. ვისაც რაიმე კერძო ანკარიშეეი ჰქონდა მეეზობედთან, მაშინ მაინდაც გასწორება და სამბეკერო ეკალსდა.

ერთობა დაარდეკ, დაკიქსეკეთ, ცალ-ცალკე ეეველა ეეძეფეკი გაშოდეკქეთ. ამით ისაოგებდა ძველმა რეჟიმმა, ცალ-ცალკე ეეველ დაკეკეკეკ-ხა და დაკეკეკეეოოდა.

მაგრამ ეოველ ეეველ ეეველ ეე

შეუფარებელია უსაფუძვლო უნდა დავიფიწეთ.

დღეს ჩვენი მეგობარი და ამხანაგი უნდა იყოს ყველა, ვისაც გულწრფელად უნდა ახსოვს სრული გამარჯვება და ძველის სიბოროტეთ დამარცხება,— თავადაც იქნება ის, გლეხი, მდიდარი, ღარიბი, შუაში თუ ბურჟუა, სულ ერთია.

თუ დღესვე ერთმანერთს ჭაუსწეწდით კიბესრეში, ერთმანერთს დავეკიდეთ და მოგინდომეთ ბინაცი ანკარიშეთის ანსერვრება, ძველი ისევ წამოგვეფოფ თავს, დაამარცხებს ახალ მოაფრობის, დაკვეხვდება თავზე.

მერე რა იქნება მაშინ?

ისევ ის, რაც იყო?

კარწეშეენთ, ბეგრეთ უარესი.

სულს ამოგვრთმეყენ, ძმარს გაკადენენ ტხეარდან, დაბაღების ფდეს ეგაწეეფენენენ.

მშიშარა ადამიანი ყოველთვის სასტეკია.

ძველი რეჟიმი მშიშარა იყო, ის ყოველისფერში და ყველგან სიფრთხეს ჭეშდადა, დაფარტ ქმოდა და ამიტომ არაფერი ჭეზოკადა.

თუ მან ჩვენის შედიდმეების ეეადმიდო ტოტს ხნოიც ეაინჭეკო თავი, ადარაფერი და ადარაფერს ადარ დაზოკავს, ყოველისფერს გაკანადეურეს: მაშინადამე მტკიცეთ, ერთგულთა დავიცადთ ყველგან - ქალაქთ და სოფელში სრული მშვიდობიანობა, თანხმობა და ერთობა.

ცხოვრებაში ბეგრაა უსაფრთხოება, ბეუტანდობა და ამიტომ ეეთოთ ბეგრს გაკანსაფერთმანერთოანეან შეეფარეთოფ, დანაკეგარა, ოფბეირობა, მოტეეეება, გაკეალეფფ და სხვა ამეგარი ბიბროტება, რასაც არა თუ ჩვენნში, ეეფრო დაეწანაეეეულ ხალხშიც აქეს სამეეუბაროთ ადაეი, მაკრამ დღეს ყოველეეეა ეს ეეეცილებანი ეენდა დაეეიეეწეთ და ამით სიმეეადეეს მიეეცეთ ახალ მოაფრობის, რომ სამეეალეთო მოიმაკრონ ეეეენი და ძველი რეეეეეეი სიბოროტეთ დაამარცხონ. რადგანაც დაკეეეეს ის სანეეტარო დრო, როდესაც ახალი მოაფრობა კანმაკეიდეეეეს და ძველთან ადეკენანეს ადარეკეოთარი მაში ადარ კეეეეენენეა, მაშინ არა თუ მეტი სიმბოროტეთნაა და თანანეეორობა დაეეეეეეეეს ცხოვრეეაში, ეეოეეეეეეეე

ეროვნული ბიბლიოთეკა

სამშრომლო თქვენია, თუ ძველი რეჟიმი ადგა-გ, მოგა ძველი ბოდიები, გაკეთებთ და ისევ წაგრძელებენ.

დღეს დასანეგი თავი ეოფილდეგე ამ ეგვარ დ-ვეს, ოფოთ თქვენს მიანსნდეგ მტერს შეეშინ-ნეგდეთ, თუ კი ის დაეგეზრებთ ახალი ეოფ

იდ-ების დაეგარეგებეგ.

კარეშეენებთ, რიადესაც ახალი მთავრობა სა-ბოდოოთ კეთილეგეგებს, ის ოფოთან კანონეგების თქვენს სეეშეს, ის ოფოთან დაეგიბრუნებთ მას, რაც თქვენთვის მეზობელს ან სხვას ეეურთეეეა.

დღეს თქვენენა ბეეერი კეთილნნეგებაან ისეთი ხანძრანდები, რიადეგიც სხვადასხვა ეეორეებით ეიდვეიან თქვენი ერთობისა და თანხმობის დარ-ღვეეეს.

ბეეერი კანნნეგებაან ისეთები, რიადეგიც ეიდეეს თავადნე მთავლისანებენ, დარიის მდი-�რნე.

ეიდოდეთ ასეთი პირები სასეროო სასქმის მტრები არიან, მათ ახალი მთავრობის დამშობა უნდათ და ძველის ადგენნ.

ამიტოგ სასტეკად სდეეენეთ ასეთი პირები' დასეეეეთ ეეეედეენ და ადგილობრივ მიდიეის ნაამბარეთ.

ეეეეესია დასახლებულია მრავალი ერეენთ. ახალი მთავრობის კანაამარჯეენებთ ნეენენში ეეეეი-ლებლათ სეეეროოა სრეოლი თანხმობა და ერთობა ეეეეესიის ერთა შორის.

სიდნის თავისუფლების მტერნი და ძველი რეჟიმის მაშპრენი უსაოეოდ ეიდეეიან სხვადასხვა ეეორეებით ერთმანერთს წეეეეიდინ ნეენ და სიამენები, თათრენი და სომხენი. ასეთი მეცდა-ნეობა აქა-იქ ეეეეე დაიეეეო.

მაერამ ასეთ ბ'ილ ძალებს სასტეკათ უნდა ეეეეებრძოდთ ეეეედ. თუ ეეერძოთ ნეენნ და სიამ-სენს თორის სადთ კეთილეეებაა, ეს კეთილეეი ეეეერ-ეეეეებით უნდა დაეეეეეეეთ, ერთმანერთის ხელი ნაეეეეიდოთ და ძმეენთ, მეეეობრეეთ, თანხმობი-თ და ერთობით უნდა ეეეე დოთ, ახალ მთავრო-ბას ძველი რეჟიმის საბიდოთ დამარცხეენში ხე-ლი შეეეეეეეთ.

დარეეშენებული უნდა ეეეეთ, თუ ახალი მთავრობა დარჩა ეეეესეეში და ძველი რეჟიმი მო-ისეხა სრეოლიად, ეეეედა ერთეენებათ კანონიერი ეეეედებანი დაკმეოფეოდდა.

ჩვენ ქართეეელები უსაოეოთ მეეეიდენთ ტე-რიტორიალურ ავტონომიას, რასაც ჩვენ სრეოლი ეეედება კეეეკენ, ხოდო საეეერთა, რომ ახალეეეე, ამ თავეოეეეეეეე

შავი ღამე *)

რა ღამეა, შავი ღამე, როგორ გრგვინავს ზღვა და ხმელი...
ირგვლივ კვნესა, ოხვრა-ვიში, სიკვდილი და განსაცდელი!
ოჰ, შესდექით, მუხანათნო, გააჩერეთ მახვილ-ხელი.
ერთ-ურთისა სისხლს რომ ანთხევთ ხომ არა ხართ ნადირ-მგელი?

ხედავთ აგერ თქვენი შურით მე მკერდი მაქვს გაპობილი,
სადაც სატრფოს მივიყრდნობდი, სიყვარული ფეთქდა ტკბილი·
გეფიცებით, სიცოცხლე მსურს, გეფიცებით მყავს ცოლშვილი,
და რათ გინდათ, რომ მაწამებთ და რათ მინდა მე სიკვდილი!..

ოჰ, რა კარგი იყო მაშინ ჩემ საყვარელ სამშობლოში,
ძმა-კაცებთან, მეგობრებთან, ამ ხან-მოკლე საწუთროში...
თავსა ვთვლიდი ბედნიერად, არა მქონდა თუნდა გროში,
დღეს კი ულვთოდ უნდა მოვკვდე უცხოეთის უდაბნოში...

რას მერჩოდით, რა გინდოდათ, რომ სიკვდილში გადამტყორცნეთ.
ჩვენ რა გვქონდა გასაყოფი, ერთმანეთი რად დავხოცეთ?!
აჰა, ვკვდები: აწ ვერ ვნახავ ჩემს ქვეყანას. ჩემსა მოძმეთ,
ცოლი მაინც მომიკითხეთ და შვილები დამიკოცნეთ..

მაგრამ, არა, თქვენ რა გინდათ, თქვენ რა გინდათ ჩემს ქოხმახში,
ხომ შრომა და გაჭირვება არ მაკმარეთ ჩემს ოჯახში?
სისხლიანი ბოროტება თქვენი სახით მეფობს ხალხში,
თქვენ-კი ქეიფ-სიმღერითა დასეირნობთ ტურფა ბაღში...

ეს მახვილი, ეს თოფ-ხმალი! რისთვის მოვკლა, რისთვის, რათა?..
მე ყანაში წასასვლელად სამუშაოდ ვიყავ მზათა!
როცა კარზე თქვენ მეწვიეთ, შინ გოდება გაიმართა:
„სასიკვდილოთ გიწვევენო, იყავიო დილით მზათა“!

ახლა რა გსურთ, ახლა რა გსურთ: ეს ტყავი თუ კიდევ ძვალი?—
მაგრამ ტყავი წამხდარია, ზედ ატყვია სისხლის კვალი...
მკერდი მაინც შემიხვიეთ, ვკვდები, მოდით, მასვით წყალი,
თქვენ გარბიხართ?—ხა, ხა, ხა, ხა! თქვენი ზნე და სამართალი...

რა ღამეა, შავი ღამე! როგორ გრგვინავს ზღვა და ხმელი:
ირგვლივ კვნესა, ოხვრა-ვიში, სიკვდილი და განსაცდელი...
ოჰ, შესდექით, მუხანათნო, გააჩერეთ მახვილ-ხელი:
ერთ-ურთისა სისხლს რომ ანთხევთ ხომ არა ხართ ნადირ-მგელი!..

*) ესა და ა. გერსამიძის ლექსი სამი თვის წინად უნდა დაბეჭდილიყო, მაგრამ საცენზურო დაბრკოლების გამო ვერ დაიბეჭდა. ვბეჭდავთ ახლა. რედ.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

უსწავლელი მასწავლებელი

იოსებ დავითაშვილი სრულიად სკოლაში არა ყოფილა. მისთვის ბედს არ გაუღიმნია, რომ კლასიკური ცოდნა მიეღო. ის თავის მეცადინეობით სწავლობდა წერა-კითხვას და ვითარდებოდა წიგნების კითხვის საშუალებით. მას ბუნებრივმა ნიჭმა ხელი შეუწყო და ამ უსწავლელმა პატარა კაცმა ჩვენს ცხოვრებაში სათანადო ადგილი დაიპირა და სახალხო პოეტი შეიქმნა. დავითაშვილამდე უსწავლელ კაცისა არაფერი სჯეროდათ. გლეხი მუშა სამასხარო საგნად იყო გამხდარი. ხმას არსად ამოიღებენ ბედნერ: რა ესმის მაგას, რა სწავლა მიუღია? მაშინდელი შეხედულობით, ჭკვიანი ის იყო, ვისაც კაკანდა ეკრა, თუნდა ის სრულიად ჩერჩეტი ყოფილიყო როგორც ეს ზშირად არის თითონ მუშა პოეტი მშვენივრად ახასიათებს მაშინდელს ყალბს შეხედულებას: „ბეჭეშდი—მუნჯი ვეონავარ, ვოქვი რამე—ამბობთ ეტეკიან“! საშინელს სულიერს ტანჯვას და დამცირებას განიცდის დავითაშვილი, როცა მარტოკა ოხოლი გამოდის ამ მოჯადოებულს წრეში და თამამად გაიძახის: „მუშასაც შეუძლიან მართალი სიტყვის თქმაო“. პირველად მას არაფრად აგდებდენ, მის ლექსებს არ ბეჭდავდენ და უნდოდათ გულში ჩაეკლათ ამ ხალხის შვილის ხალხის გულიდან ამოძახილი სამართლიანი ხმა. მაგრამ სიმართლეს სძლია. ეს უბრალო მუშა მძლავრად შეიჭრა ნასწავლთა ბანაკში და დაუმტკიცა მათ, რომ მუშებსაც შეუძლიანთ საზოგადო ასპარეზზედ მოღვაწეობა. მის წინ ქედს იხრიან არამც თუ უბრალო კალმოსნები, არამედ ის ბუმბერაზი მწერლებიც კი, როგორიც იყვნენ ილია და აკაკი. დავითაშვილის გამოსვლა იყო ერთი მხრით ნასწავლთა შეხედულების დამარცხება მშრომელ ხალხზედ და მეორე მხრივ დემოკრატიის გამხნევება და წაქეზება თავიანთ საქმის საკეთებლად. აქედან იწყება დემოკრატიის გამოფიხზება, რომელიც დღეს ასე მძლავრად არის შემოვრილი ჩვენს ცხოვრებაში და მოსავენებას არავის აძლევს. პირველი ხმა მუშებიდგან ბორტოტების წინააღმდეგ გაისმის მუშა დავითაშვილის ხმა და ამიტომ სრულიად სამართლიანი იქნება, თუ მას უწოდებთ პირველს მახარობელს დემოკრატიის ბანაკიდგან მოსულს. მან პირველად გაისროლა დამბაჩა და მას უკან მოსდევს დარაზმული მაყრიონი გუგუნით. მან პირველმა გაკაფა გზა ეკლიანი და მას მოჰყვნენ მრავალი შეგნებული მუშები, სათანადო ადგილს იკერენ ყველა დარგში. ჩვენ ახლა მარტო ერთი აღარა გვყავს მუშა მწერალი: ისინი მრავლად არიან და ახალი სიცოცხლეც შეაქვთ ცხოვრებაში. დემოკრატიამ უნდა იამაყოს დავითაშვილით, ქუჩიშვილით, რუხადეთი და სხვებით. ეხლა ვეარავინ ბედავს: შენ უსწავლელი ხარ, რა გესმისო. დემოკრატია გამოფიხზდება და ამაში გამოფიხზებაში იქნებება ჩვენი ერის კეთილდღეობა და თვით მშრომელი ხალხის ბედიც დავითაშვილმა თავის ტკბილი ლექსებით აღუძრა გლეხს სწავლის სურვილი.

„გლეხისა შვილო, ბიჭო პატარა,
ისწავლე წიგნი ისწავლე ჩქარა“.

ეუბნება ის გლეხის შვილს. გლეხთა პოეტი მარტო წერითი არ ცმაყოფილდება და სადაც კი მოახელებს უსწავლელ გლეხის შვილს, მიჰყავს თავისთან და ასწავლის წერა-კითხვას.

აი რას ამბობენ თელავში მისი მაშინდელი მეგობრები: საკვირველი კაცი იყო ოსებიო. რასაც იღებდა, სულ საწყლებს ანდომებდა და თითონ ტიტველი დადიოდაო.

საკვირაო სკოლა ჰქონდა გახსნილი ქარხანაში და მუდამ კვირა-უქმით სავსე იყო ღარიბი ბავშვებით და წერა-კითხვას ასწავლიდაო. წიგნებს და რვეულებს თითონ ყიდულობდა, ვისაც ტან სამოსი არა ჰქონდა, თითონ აცმევდა. ხელოსნებსაც არ აძლევდა მოსვენებას და სულ წიგნებზედ გველაპარაკებოდაო. ზოგი მასხარად იგდებდა, მაგრამ ბევრს შეგვაყვარა წიგნის კითხვაო.

იოსებ დავითაშვილმა აღზარდა მთელი თაობა ხელოსან შაგირდებისა, და ეს უსწავლელი ხელოსანი გადაიქეცა საუკეთესო და საყვარელი მასწავლებელი ქართველი დემოკრატისა და ამიტომ განსაკუთრებით შეგნებული დემოკრატის ვალია ამ ღირსეული შვილის ღირსეულად დაფასება. დე, ყველა წერა-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

კითხვის მცოდნეს ჰქონდეს დავითაშვილის ნაწერები. ყველა მუშის და შეგნებული გლეხის ოჯახში ეკიდოს დავითაშვილის სურათი, რომ მით უკვდავი ვყოთ ჩვენი საყვარელი მუშა მწერლის სახელი.

სოსო მაჭავარიანი

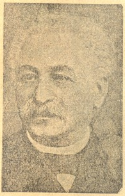

სომეხთა დრამატ. გაბრიელ სუნდუკიანცი
(გარდაცვალებიდან 5 წ. შესრულების გამო)

გაბრ. სუნდუკიანცი

ამ თვეში სრულდება ხუთი წელიწადი, რაც გარდიცვალა სომეხი დრამატურგი გაბრიელ სუნდუკიანცი.

სომეხთა პრესსა უეჭველია აღნიშნავს ამ გარემოებას. სუნდუკიანცის ღვაწლი შესანიშნავია სომეხთა სცენისათვის. „პირველი ნაბიჯები სომხების თეატრისა, ვწერდი მე ჩემ წიგნში („Характеристики и воспоминанія“, წიგნი მეორე, 1905 წ.), უნაყოფოთ არ დარჩენ, სუნდუკიანცის პიესების დახმარებით. ცოცხალ ცხოვრებიდამ გამოყვანილმა გმირებმა საზოგადოების ყურადღება მიიზიდეს ახლად დაბადებულ სომხის სცენის მიმართ. ასეთივე დიდი ღვაწლი მიუძღვის სუნდუკიანცის რეპერტუარს თითქმის იმავე დროს აღორძინებულ ქართულ თეატრის წინაშე. მე მახსოვს „პეპო“ ქართულ სცენაზე 1875 ან 1876 წელს. მაშინ ჯერ კიდევ არ იყვნენ არტისტები, იყვნენ მხოლოდ სცენის მოყვარულები. მაგრამ ისეთი აღტაცებით ისმენდნენ მაყურებლები ამ პიესას და „ხათაბალას“, რომ უნებლიეთ დაიბადა ამსრულებლების გულში სურვილი სამუდამო სცენის დაარსებისა“.

მართლაც ჩქარა დაარსდა სამუდამო თეატრი როგორც სომხებში, ისე ქართველებში, და ადგილობრივ რეპერტუარში დამკვიდრდა სუნდუკიანცის თეატრი. მას შემდეგ როგორც სომხებში, ისე ქართველებში დაიბადა ბევრი ნიჭიერი დრამატურგი, რომელთაც გამოიყვანეს ახალი ტიპები, მაგრამ სუნდუკიანცის თეატრი მაინც ჯერ არ მომკვდარა და ამ უკანასკნელ 40—50 წლის განმავლობაში ხალხი სიამოვნებით უყურებს მის ძველ რეპერტუარს.

სუნდუკიანცი ქართულ და სომხურ სცენებისათვის იყო არა მარტო ავტორი, არამედ რეჟისორიც. მის პიესებს არდგენდნენ მის დახმარებით. არტისტს უნდა ჰქონოდა შესწავლილი ყოველი სიტყვა, ყოველი ნაბიჯი ამ პიესებში ისე, როგორც ავტორი უჩვენებდა ამას ჰქონდა დიდი მნიშვნელობა, რადგან იმ დროს ადგილობრივ სცენებს არა ჰყავნდა არც საკმაოდ გამოცდილი არტისტები, არც საკმაოდ ნასწავლი რეჟისსორები.

რაც უნდა მცოდნე რეჟისსორი ჰყოლოდა ადგილობრივ სცენებს, რაკი სუნდუკიანცის პიესას დასდგამდნენ, რეპეტიციებზე უეჭველად ავტორი უნდა მოეწვიათ და რეჟისსორობა მისთვის დაეთმოთ.

სუნდუკიანცის ნიჭმა და მეცადინეობამ დაუახლოვა და დაუკავშირა ერთმანერთს ორი ნორჩი, ახლად დაბადებული ადგილობრივი სცენა. სომხის არტისტი ჩიმიშკიანი ხშირად გამოდიოდა ქართულ სცენაზე და პეპოს როლს ასრულებდა. ქართველი არტისტები ხშირად დაიარებოდნენ სომხურ თეატრში, მეტად მაშინ, როდესაც იქ სუნდუკიანცის პიესებს თამაშობდნენ.

ეხლა ქართველებში და სომხებში სამუდამო სცენამ ზურგი გაიმაგრა და მათ შეუძლიანთ ცალკე მუშაობა. მაგრამ ამ 30—40 წლის წინად, როცა მათ არა ჰქონდათ საკმაოდ არც ორიგინალური რეპერტუარი, არც ჰყავნდათ საკმაოდ არტისტები, ერთმანერთის დახმარებას დიდი მნიშვნელობა ჰქონდა. თუ ცალკე ისინი მეტად სუსტნი იყვნენ, შეერთებით ძლიერდებოდნენ და ჩქარა გაძლიერდნენ კიდეც. ამ საქმეში, ვიმეორებთ, განსვენებულ სუნდუკიანცს დიდი ღვაწლი მიუძღვის

გ. თუმანიშვილი

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ლეონიდ ეპისკოპოსი

სრულიად საქართველოს ეკლესიის კათოლიკოს-პატრიარქის მოსაყდრე, თავმჯდომარე საქართველოს ეკლესიის დროებითი გამგეობისა.

საქართველოს ეკლესიის აღდგენა

ამა 1917 წლის მარტის 12 რიგვი განსაკუთრებულ გრძნობას იწვევს ყოველის მორწმუნე ქართველის გულში. 12 მარტს 1917 წელს დღიდან დამოუკიდებლობის დაკარგვისა, საქართველოდან ეკლესიამ გაადგა პირველი გბედული ნაბიჯი თავისის ავტოკეფალურის უფლების მოსაპოვებლად.

დიდიდან საკათალიკოსო 12 მოგიქუდოთ ტაძარში იწყო ლენა ერმა და ბერმა, ქალმა და კაცმა, დედამ და პატარამ. ამ დროს ყოველი იქ მყოფი რაღაც ადგოროგანებულის გრძნობით შეეფდა ეკლესიის სასურველად. იწყება წირვა, მაგრამ ეს წირვა განსხვავებული სხვა წირვებიდან, რაშლებიც ამ 100 წლის განმავლობაში სრულდებოდა; ქართველ მღვდელმთავართა და ბრავად რიგზანი სამღვდელოების თანამსახურება. სამი გუნდი მგალობელი ანა ჩვეულებრივი საქართველოს ეკლესიის მიხედვით სამოციქულოს და სახარების წაკითხვა ხალხისადმი მიქცევეთო, თავისუფალ ეკლესიაზე საუბარი მღვდელ-მთავარ დეკანოზისა, ძველა-მოსად ახალი რუსეთის მთავრობის და მის მხედრობაზე ვედრების აღვლენა, ნაწერებს ბრავალისის გადახვა კალავანში, ოქმის შედგენა, ხელის მოწერა იქ დამსწრეთა, ლენების კაკუნაენა ახალ მთავრობის სახელზე — მისალმება, ნალობის კამოცხადების და ეკლესიის დამოუკიდებლობის ცნობაზე და სხვა და სხვაზე ადმტაცი სულის ყვეთების ჩაქსოვა ეოველივე იქ მომხდარს ამბავზე, კაცს ეზიალვდენ შარეულ წარსულისაკენ, რომ ჩვენი ეკლესია სდგდა და კაბამდიდა.

დღერთო მიეცი ძველა-მოსილება განახდებულს რუსეთს, დატანჯულ ქართველ ერს და მის ეკლესიას!..

კ. გძელი

ეროვნული ბიბლიოთეკა

გიგო ხერუაშვილი

ნიჭის ძალა

ოსეტ დავითაშვილის ცხოვრებიდან

სამ სურათად

პირველი სურათი დღისში, მეორე—თბილისში, მესამე—თელავში.

მოქმედნი:

ბატონი—შუა ხნის კაცი.
ქალბატონი—ბატონის შესაფერი.
კნეინა—ამბავი ქალი.
ოსები—ცამეტი წლისა.
უფროსი ძმა ოსებისა ჩვეულებრივი კაცი.
ძალუა ოსებისა—კაბასი დედაკაცი.
ვანო
ვასო) ოსების ტოლი მეკობრები.
შაქრო
ექიმი.

სურათი პირველი

სოფელ ღიღ'ში: საშუალოდ მორთული ოთახი. ტახტი შუთაკებით, მაგიდა, სკამებით კედლებზე ქვეღუბური იარაღი: ფარი, ხმალი, თოფი და სხვა.)

I

ბატონი. (ტახტზე მხარ-თეძოზე წამოწოლილია. კბილ-ტარიან ჩიბუხს ღიოვეთ ხმუშ-ხმუშ სწევს. სიწეშის შემდეგ ბოხი ხმით კასპახებს) ბიჭო, ოსებ!

II

ოსები (მარდად შემოვა. ფაროთუკი აკრავს. სიხმარით ხელში წიგნი შემოჰყვება ტდიდობს, ბატონს არ შეამჩნია. მოწიწებით). რა ბნებავთ ბატონო?

ბატ. ურმები წავიდნენ ტყეში?

ოს. ღიღ, ბატონო, წავიდნენ.

ბატ. წყალი შედგმულია ფეიტების დასახანად?

ოს. შედგმული გახლავთ.

ბატ. ეგ რა გიჭირავს ხელში?

ოს. (კუბუდაყად) წიგნი გახლავთ.

ბატ. ვინ მოგცა?

ოს. „კნეინას" ოთახს ვალაგებდი და იქ ავიღე. გაუფთხილდები...

ბატ. კითხვა იცი?

ოს. ცოტათი ვიცი.

ბატ. წერა?

ოს. წერაც ვიცი. შემიძლიან მოკითხვის წიგნი დავწერო.

ბატ. ვინ გასწავლა?

ოს. ჩემმა უფროსმა ძამ.

ბატ. სადა ცხოვრობს შენი ძა?

ოს სოფ. ატენში გახლავთ გათხოვილი.

ბატ. როგორი ქალი? ლამაზია?

ოს. (ეუდუბრეველად). ლამაზია არის და კეთილიცა... „ქვების მეფრით მელანი მომილესა და ხარის ბეეზე" მაწერინებდა ხოლმე.

ბატ. აბა წაიკითხე, რა სწერია მაგ წიგნში? იმ ღიღილს წაიკითხე, სადაც შენ უფრო მოგწონს.

ოს. (წათამამებულდა დაუწეებს ფურცლებს და ეძებს თავის მოწონებულ სტრიქონებს) ისეთი კი რამეები სწერია აქ ბოლ... ეი ვიპოვნე. (ძმაშენ და ხაოგდიდ კითხულობს. უკანასკნელ სტრიქონის სიტყვებს უფრო კარკვეულ გამოსთქვამს).

„მაქვს ს... ა...ქო...ნელი ფრი...ტხეი...
ვერ...ფალგან ანა...წონები...
მიეცი...ბლა...ხაკი საკერ...ბლდე...
ათავისუფლე მა...ნები...

ბატ. (ფანდათან გაბოერკვევა. შეაჩერებს). კარგი. გეყოფა... ბევრი კითხვა გაწყენს... მოგაცდენს... გული აგიცრუდება... მუყაითი ალარ იქნები...

ოს. (ვერ მიხვდება ბატონის სიტყვებს). არა ბატონო, გული არ ამიცრუდება... ხალისი უფრო მომემატება რამდენსაც ბევრს წავიკითხავ...

ბატ. (უკმაყოფილდა). სულელო. კითხვაზედ კი ამოგელაპარაკები, საქმეზე გეუბნები... საქმეზე აგიცრუებს გულსა... მოდი, ფეხსაცმელები გამხადე.

ოს. (მოვა, წიგნს ტახტზე დასდებს და დაუწეებს ხდას) განა სულ მაგისთანები სწერია ბატონო, უფრო კარგები სწერია...

ბატ. გეუბნები, შენი საქმე არ არის...

ეროვნული ბიბლიოთეკა

შენ შენმა უფროსმა ძმამ დაგაყენა ჩემთან ვალში... უნდა პირნათლად გვემსახურო და გადასწყვიტო.

იოს. წიგნის კითხვა რას დამიშლის? როცა საქმე მოვრჩები, მაშინ წავიკითხავ ხოლმე...

ბატ. (კიდევ ჯუმბდგების). კიდევ არა-ტუნებს! გელაპარაკები, შენი საქმე არ არის... შენ უფრო იცი, თუ მე! .. აღე აიღე ეგ წიგნი, წაიღე, თავის ალაგას დადე და ტასტი შემოიტანე. ნახე, წყალი ცივი არ იყვეს.

იოს. (მძიმედ ადგების წიგნისა და მიდის სადგისკენ). როგორ არ მოეწონა ბატონს: „თავისუფალ მონება“ რო წაუკითხე? მაგას უნდა მუდამ ყმათა ეყავდეს... გადავწყვიტო ვალი, ისე მოუსვამ აქედანა, როო...

ბატ. (ჩაბუზზე თამბაქოს კვესსწორდების). ჰმ! ეგრე პატარა რომ თავისუფლებას გაიძახის, როცა გაიზრდება, მაშინ რადას იზამს!.. მარილა, სულ გადამავიწყდა... (უცებ წამოდგება და ფეხსაცმელების ჩაცმას დაიწყებს)

III

იოს. (ტასტს შემოატანს). თავსაც ხომ არ დაიბანთ, ბატონო? (შეამზნევს) ფეხსაცმელებს რადათ იცვამთ? წყალი ცხელია.

ბატ. ეხლი აღარც ერთს დავიბან, აღარც თავსა და აღარც ფეხებსა. სადამიზე ორივეს დავიბან... „ენიაზ“ ოორამთან მივდივარ, გლეხებთან სადაო საქმე გვაქვს ერთად გადასწყვეტი... შენ აქაურ[illegible]ას ყური უგდე, წიგნებს ხელი აღარ ახლო. გეყურება შენა?!. (ეჯვ).

იოსი (მარტო ტასტს ტახტას ქვეშ შესწყვეტს. მტვერებს ასუფთავებს). ღმერთო, მალე გადამახდევინე ამათი ვალი. მერე თუ რამე ხელობაზე არ დავდექი, ჩემი ასე ცხოვრება არ იქნება. წიგნი აღარ წაიკითხოვო, დიაღ, მაგას რო ყური დაუგდო, სულ ბნელაში უნდა დავრჩე, ქვეყნიერებისა აღარაფერი არ გავიგო. ჯერ დავალაგო: ჩემ ამხანაგ ვანოსაც დაუძახებ და იმდენს წაუკითხამ, რომ გულის ყურში ჩავაგდებ და სწავლას მოვანდომებ... მეგონა ბატონს მოეწონებოდა, წიგნი რო ვიკოდი. წამკითხო, რო მითხრა, გამეხარდა. როცა ღა იმას თვალით დავანახო ჩემ ხელში წიგნი, მაშინა თქვას...

IV

ვანო. (შორიდან შემოაძახებს) ჰაი, იოსებ, იოსებ!

იოს. (თავისთვის ასუფთავებს და განაგრძობს. ჯინის ძახილი არ ეგულება). უნდა ამბანაგებს მოუყარო თავი. წრე შეკვდგინოთ. ყველამ სწავლას მოვკიდოთ ხელი, რომ ქვეყნის ავი და კარგი გავიგოთ, მტერი და მოყვარე გავარჩიოთ, თორემ თავის დღეში სულ ჩაგვრა მონობაში ვიქნებით.

ვანო. (მიახლოვდება კარებთან) შინა ხარ, იოსებ?

იოს. (კახურებული მეკეკეებს) ვანოს გაუმარჯოს! მოდი ბატონები შინ არ არიან.

ვანო (კარებში კაჩერდების). ვიცი რომ შინ არ არიან. საბლის ბოლოდან დავინახე: შენიმა-ტონი ოორამიანთკენ მიდიოდა.

იოს. მარილია. თქვა: იქ მივდივარო. გლეხებზე უნდა ვილაპარაკოთო. მოდი, ჩვენც ბატონებზე ვილაპარაკოთ... წიგნებს წაგიკითხამ.

ვანო (ეკრა ბედგზე შესვდას) რო მოგვისწორნ ბატონებმა?

იოს. ნუ გეშინიან. ისინი საღამომდინ არ მოვლენ... მე ვიცი, ოორამიანი სადილად ბატონს არ გამოუშვებენ.., ნარდსა ჭადრაკს გაიჩაღებენ... ქალბატონი და კნეინაც ოთარაანთ დაჭაპტიეს ლოტოზედა.

მანო. (კაკვირვებული). ლოტოზედა? ლოტო როგორი საქმელია, ნეტა...

იოს. (დამიდგიო). საქმელი კი არ არის საათამაშოა.

ვანო. ნარდიცა და ჭადრაკიცა?

იოს. ისინიც სადამაშოებია.

ვანო. მე საქმელები მეგონა: დაჭაპტიეს, რო თქვი. ამა გლეხებს სათამაშოდ ვინმე როდის დაგვაპატიენიან!?

იოს. მოდი წიგნი ვიკითხოთ. მეც მ გიტომ გეუბნები: ყველაფერი იქა სწერია... აი, აქ დაჯექი. (უჩაენების ტახტზედ) მე წავალ, წიგნიმს შემოვიტან. (ეჯვ).

ვანო. (ჩაბუჯდების. ბაკვირვებული ათვალიერებს ოთახის მორეულობასა). ჰე.ჰეეი, რამოდენა ჭრელ-ჭრელი რამეებია!... არა გაგს ჩვენ ოდასა: კიდობანსა და ვარცლის მეტი არაფერი დგა შიგა...

ეროვნული ბიბლიოთეკა

V

იოს. (წიგნებს შემოიტანს და ტახტზე დაუწყობს. ერთ-ერთს კვლავ ფლეს). აბა ყური დაუგდე, რა ლექსები სწერია ამ წიგნში... (მოუკდება ახლა) ეხლა თანდათან გიგიკელი კითხვა... რომელიც მომეწონება ხოლმე ზეპირით ვსწავლობ... (კითხულობს რაც შეუძლია კარგეგეთი).

სხვათა მოკამაკირობას ადგიდან ინტეგის ენაო, დიდიდან სადმომდინარ ან მეკონდ მოსვენებაო. დიდით ძრახსნი მეზაგნადნენ, სადმოს დორნასკენაო.—

ჭორ მეძებრეს თან მიტანდნენ, ხომ ინადრეს შენაო;

თუ კეთილდელი დიაზერო, ტეკეი შენ, ხორი ზენაო,

და თუ მელასა დიაზერ, ხორეი შენ, ტეკეი ზენაო.

ვანო. (კაბეტერებული ნაგეკურეს წიგნში). ჰეი დალოცვილსა, ვიღასაც დაუწერია, ნამდვილი სიმართლე დაუწერია. თუ კეთილდელს მიუყვანდა, ტყავი უნდა მიეცათ და თუ მელასა და ხორცი... აბა უყურე იმათ სამართლსა!.. მე რო „ენაზე“ ისარნთან ვიყავი მოკამაგირედ, პირდაპირ ეგრე მექცეოდნენ...

იოს. აი სწორედ მაგიტომ უნდა ვისწავლოთ ვლეხებმა წიგნი, ჩემო ვანო, რომ ეგეები თვალები გავახილოთ... წიგნისთან ქვეყანაზე არაფერია, რაც უნდა შორეული ამბავი იყვეს, ყველაფერს თვალწინ დაგიყენებს... ეგეები ამ ნაფბრულს დრო მოვახელოთ და როგორმე შენც გასწავლო „წერა-კითხვა. გარედ უქმად ყოფნის დროს „ჩილიკა ჯოხსა“ და „სალაობასა“ სწავლა არ სჯობია? რა! იტყვი ჰა?.. ხომ ყაბული ხარ?..

ვანო. (ისეთ ნაკეთით ნაგეკურეს წიგნსა წაჰყოლებულა). ეგ ძალიან კარგი იყო. კიდე, კიდე წაიკითხე, შენი ჭირიმე, ახლა სხვა. ღმერთმანი ისე მომწყენს შენთან გული... თვალები ეხლა ავახილე... კალო ასეთია საყვერნელოდ გამოსული გოგო-ბიჭებითა ნაგსე: ზოგი „ლახტობასა“ თამაშობს, ზოგი „კოჯაობს... რამდენი მეძახეს, მაგრამ შენ კეკენ გამოგწე, რაკი ეიცოდი ქალბატონი და კეკენა შინ არა გაყვდნენ და ბატონიც სხვაგან წავიდა.

იოს. მიკვირს, ღმერთმანი. ვინც წიგნი არ იცის, ნეტა როგორა სძლებს!.. გუშინ ეფეკადე: მინდოდა, ერთი ლექსი გამომეყვანა. ვიფიქრე და დავიწყე:

კგდეზებმა წიგნი ვისწავლოთ.

ეს არის ჩვენი ვალი...

როგორც აკამდინ მიეცი, უცებ დავინახე ქალბატონი და ღვთის წყალობა გაკეს, ჩქარა მივმალე ქაღალდიცა და საწერ-კალამიცა. მაშინათვე ქვაბებს დავუწყე ხეხვა...

VI

ქალბატონი. (მოუდგენელ ხმაურობით შემოვა. ხელში ქოდგა უჭირავს, ეკან მოსდევს ენენა). ეს რა ამბავია! ჰაი თქვე გასაწყვეტებო, თქვენა! დაიგულეთ რაღა სახლი მარტოკა! აქ რა სკოლა გაგიმართავთ, თუ სასასწავლებელი მაქვს!..

ენენა. (ერთ-ერთ წიგნს აიდგეს ამბეგეთ). დედაა! ჩემი წიგნები!!

იოს. (დაიბნეგა. წიგნს ტახტზე დაკვდეს და წამოხტება). ღმერთმანი, ქალბატონო, ყველაფერი რიგზეა სუფთად დალაგებული... მარტო წიგნებსა ეკითხულობდით...

ვანო. (კაფეთრებული, ოთსეს ეფეკრეს). მე არა ღმერთმანი... (კაბეტრეს).

ქალბატონი (ოთსეს ქოდგას დაარტყამს). წადი, დაეკარგე, ეხლავე აქედანა, შე ირამზადავ, შენა! შენმა სიოლტლემ, შენ ხომ თვალში მიზიხარ და ახლა ყარტლიანი გლეხის ბიეკბიც შემომმირეკე სახლში!

იოს. (შეშინებული). ღარა, ღმერთმანი, ქალბატონო! (კაკვარდეს).

ქალბატონი (ფეხებს ტაკეს-ტაკეთ მიჭეკეს კარებამდინ). ფუ! ფუ! (კარეკანზე ქალბატონს მისდევს). **გიგო თეძმისხეველი**

ფარდა.

(გაგრძელება იქნება)

რ ო მ ვ ა ნ ნ ი.

მხოლოდ შენ ერთს გეძებს ფიქრი, ოზრი-ეონებს, მხოლოდ შენით ხარბს ბუნდა... და ეფლნებს... ოჭ, სადა ხარ, სად ნარნარეს, რომელ მხარეში, რადეგმდინან ულდა ვიეო სამწუხარეში?

ორეკეფიენენ...ტოს ტატნობზეკ ორეფეს სხეეი, ერთხელ რომ დაკინეხეგდე, სხვას ანარს ეზეეი...

კადმდანხე ზდეკ და ხმელი, მოდი, მოეკედი, მოდი, მე შენ შემოგეარეკ ჩემი ეოეკედი!..

ბ. პელაშვილი

ეროვნული ბიბლიოთეკა

როგორ ვიცხოვროთ?

ცხრა თავიანი გველეშაპი იყო, თვალებიდან და პირიდან ცეცხლის მფრქვეველი, ისეთი გამოხედვა ჰქონდა, ვარდ-ყვავილებს რომ შეხედავდა—ახმობდა; მზეს შეხედავდა—აბნელებდა.

ამ ცხრა თავიან გველეშაპს ბნელ ხაროში დატყვევებული ჰყავდა ხალხის შვილი, მზე-ჭაბუკი...

დიდხანს იტანჯებოდა ეს მზე-ჭაბუკი; მზის სხივებს მოკლებული, სინათლეს გადაჩვეული, შავსა და თეთრს ველარ არჩევდა...

ბოლოს ხალხისათვის თავდადებულმა გმირებმა, ბევრი ზვარაკის განწირვის შემდეგ, ცხრა თავიანი გველეშაპი მოჰკლეს და ბნელ ხაროდან მზე-ჭაბუკი ამოიყვანეს...

მაგრამ დღის სინათლეზე ამოსული მზე-ჭაბუკი დაიბნიდა, დატორტმანდა, გაბრუვდა: თვალი მზისთვის ვერ გაესწორებინა, თვალთვალიას სინათლე ველარ შეემცნო, ყურიანს—ხმაურობა ველარ შეესმინა და ბურანში მყოფი ჟამისი-ჟამად ამოიძახებდა ხოლმე:

— ვაიმე, რაღა ვქმნა, როგორ ვიცხოვროთ?

სწორედ ამ მზე-ჭაბუკს მოგვაგონებს დღეს მძიმე ბორკილებისაგან განთავისუფლებული სოფლის ხალხი.

მრავალი მსხვერპლი განიწირა, ვიდრე ხალხს ქედიდან მოშორდებოდა ძველი თვითმპყრობელური ბატონობა, ძველი უპასუხისმგებლო მართვა-გამგეობა!

მთელი რუსეთის მშრომელ ხალხთან ერთად ჩვენი მშრომელი ხალხიც მთელი ათეულ და ოცეულ წლობით იტანჯებოდა ძველი მთავრობის მძიმე უღელქვეშ: მათრახი, გადასახლება, სარჩობელა, უსამართლოდ დასჯა, დევნა და შევიწროვება,—ეს ხალხს ძლიერ კარგად ახსოვს...

ცხრაას ხუთის პირველი ვარდობის დღეები და შემდეგ მოყოლილი ნარ-ეკლის წლები ყველას ახსოვს... მაშინდელი ერთობისთვის ტანჯულ-წამებულთა რიცხვი ასობით კი არა, ათასობით დაითვლება...

და დღეს რომ ძველი მთავრობა უცებ დაემხო ხალხის საუკეთესო შვილთა თაოსნობით, ჯარისა და მუშების მონაწილეობითა თითქო დაუჯერებელ ამბად მიაჩნია...

თავისუფლების ხმა გრგვინავს, რუსის რავდენიმე მილიონიანი ჯარი წითელი დროშებით ქუჩებზე მიმოდის, ძველი მართველ-გამგებელნი, ხალხის მტანჯველნი და სახემწიფოს მოღალატენი ციხეებში სხედან, მეფე და დედოფალი მკაცრ განსამართლებას ელიან, ხალხის განთავისუფლების ცხრა თვალა მზე ბრწყინვალედ კაშკაშებს და... ძველის მთავრობის მონობაში აღზრდილნი, სოფლის ბობოლანი და ძველი თაობა მაინც კიდევ იჭვით გამოიყურებიან!..

დაბეჩავებული სოფლელი კი საოწარკვეთილებით კითხულობს როგორ ვიცხოვროთ?

სოფლელი უფრო საქმის ხალხია, ლამაზი სიტყვები მას ვერ აძლობს: სასამართლო, მინდორი, ვენახი, ტყე, წყალი, სკოლა და სხვა, აი ის დარგნი, რომელთა წესიერი მეთვალყურეობა ახლა უფრო საჭირო, რომ ხალხი საფრთხეში არ ჩაცვივდეს.

ბევრ ადგილას თავისუფლება ისე გაიგეს, რომ თავი აიხსნან, ყოველგვარი უწესოება ჩაიდინონ,—ზოგან სასოფლო ბანკს დასცემიან (ძველი მთავრობის ნამსახურნი), ზოგან ტყეს ეძალებიან, ზოგან—მეზობლებს სცარცვავენ!

ეს არის შავბნელ ძალთა, ძველი მთავრობის ამყოლ-დამყოლთა პარპაშის შედეგი, რომ ისევ ის დრო დაიბრუნონ, როდესაც თვითონ ხელს ხალვათად შლიდენ და ხალხი თვის ლუკმად ჰქონდათ გადაქცეული.

ხალხი კი ჰწუხს, წელში ვერ გასწორებულა და კითხულობს: როგორ ვიცხოვროთ?

ჩვენი ქვეყნის ბევრ სოფელში უკვე ახალი კაცებია ამორჩეული, მაგრამ ეს ამორჩეული კაცები თითქო გაბედვით ვერ ჩასდგომიან სოფლის მმართველობას.

ძველი მთავრობის ბატონობა სამუდამოდ დაემხო და მისი გამობრუნება რომ აღარ შეიძლება—ეს ჭეშმარიტებაა.

ამიტომ—ყოველის ღონისძიებით უნდა ვეცადოთ, რომ სოფელი შეგნებით შეუდგეს ახალი მთავრობის განმტკიცებას.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

სოფელმა ახლავე უნდა შემოიღოს თვითმართველობა.

როგორც უკვე ნათქვამია, ამოირჩიოს აღმასრულებელი კომიტეტი: სამი, ხუთი თუ შვიდი კაცისაგან შემდგარი. ამითგან ინიშნებიან მოსამართლენი და სოფლის კომისარი, რომელიც მხოლოდ კომიტეტის დადგენილებათა აღმასრულებელი და სოფლის მეთვალყურეა, კომიტეტის წარმომადგენელი მონაწილეობს მაზრის კომიტეტში და სხ.

კომიტეტს აქვს საკუთარი ბეჭედი და ს.ხ., იგი ემორჩილება თბილისის მთავარ კომიტეტს.

კომიტეტი განაგებს მთელი სოფლის ყოველგვარ საქმეს და მისი ნების აღმასრულებელია. ამავე დროს იგია ახალი მთავრობის დამკვიდრების ხელის შემწეობი და დარაჯი...

უნდა მოისპოს ძველებური ფორმალისტური მიწერ-მოწერა, საქმის გაქიანურება და სხ., სამართალი უნდა იყოს სწრ ფი და ადგილობრივი.

ამას ითხოვს ჩვენი სოფლის საჩგებლობა, რომ ხალხი არ დაიკარგოს შორს ტანტალით.

თვით ხალხმა ყოველის ღონისძიებით უნდა დაიცვას წესიერება, სხვისი პირადობისა და ქონების ხელშეუხებლობა; სოფლის ყოველი მეკომური, ყოველი მცხოვრებელი უნდა ეცადოს, გაუფრთხილდეს ტყეს, მინდორს, ყანას და სხ., რაიც მთელი სოფლის კუთვნილებას შეადგენს.

სოფლის ყოველი შეგნებული ადამიანი იმას უნდა ცდილობდეს, ადგილობრივი თვითგანვითარების წრეები მოაწყოს და ხელი შეუწყოს სოფლის კულტურულ-ეკონომიურ შემოქმედებითი მუშაობას.

ყოველივე ეს ბეჭისაგან აშკარაა, მაგრამ არის ნაწილი, რომელსაც ჯერ კიდევ ვერ შეუგნია, როგორ შეეგლოს ახალ წესწყობილებას!

ჩვენმა ხალხმა ახლა ფუნჯი გამოიჩინოს თვითმოქმედების უნარი, რომ რუსეთის განთავისუფლების მზეს მასაც გაუნათოს.

იოსებ იმედაშვილი

იოსეფ დავითაშვილს

ოცდაათმა წელმა განვლო,
რაც გაშორდი ამ ქვეყანას
და მას შემდეგ ქარიშხალი
გიმდეროდა ნაღველ ნანას...

სიცოცხლეში შენს მოძმეებს
სულ მომავალს გვიგალობდი:
დღეს აღსრულდა ყველაფერი,
რასაც მაშინ შენ ნატრობდი...

ბოროტება ძირს დაეხო,
სიმართლისა ღმერთი აღსდგა!
და ქვეყანა წამებული
განახლების გზაზე დადგა...

აწ მოგსულვართ შენს საფლავზე,
გიხტით მცირე დღესასწაულს,
წითელ ღროშას ვიფრიალებთ—
შენს მშვენებას, შენს სამკაულს...

მოგვილოცავს გამარჯვება:
სტკბება ტურფა არე-მარე,
სიცოცხლით თუ ვერ მოესწარ,
აჰა, სულით გაიხარე!

გიგო თეძმისხეველი.

როგორ გავიცან

ი. დავითაშვილი

(მოგონება)

1877—8 წლებში ცხოვრებაში ახალად გამოსული, ზეტაცერ-ს აეკჯის ქარხანაში შეკვედი სამეგშოდ. თავისუფალ დროს წიგნების კითხვა მიყვარდა და თან მიტანილი მქონდა, რომ ს დილის შემდეგ ერთი საათის დასვენების დროს წამეკითხა ხოლმე. ჯერ ყველას გაუკვირდა ჩემი ასეთი ქცევა, მაგრამ ჩქარა კარგა მოზდილი ჯგუფი იყრიდა თავს ჩემს სამუშაო დაზგასთან და იმ მცირე დროს წიგნების კითხვას და მაზე სჯა-ბაასს ვანდომებდით. ამ ჯგუფში იყვნენ ძმანი ჩიდრაშვილები, გვილესიანი, სიკო გამყრელიძე და სხვა. ზემოხსენებულთ გარდა იყვნენ სხვებიც, რო-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ბელნიც ჩქარა ჩამგვეშორდენ, მეტადრე მაშინ, როდესაც წიგნები შემიძვირდა წასაკითხად. შენ, ძმაო, ალარა ხუმრობ,—მითხრა გამარჯვებულმან,—მარა შენი ჯამაგირი, როგორც ეზეიდა, წიგნების შესაძენად არ გეყოფოო და თუ დამიმადლებ, მე გაგაცნობ ისეთ კაცს, რომელსაც წიგნებიც ბევრი აქვს და ფიდი ნაბარულითაც გითხოვებს ხოლმეო. მე, რასაკვირველია, დამადლებას რას დავინანებდი, თუ რამეს დამეხმარებოდა.

იმავე საღამოს მე და სიკო შევდიოთ ულისამდის ქუჩაზე დავით ამდუშელიშვილის სახელოსნოში, სადაც შესვლისათანავე სიკომ მიაძახა დაზგასთან მიმჯდარ დავითაშვილს, რომელიც ჯაზეთს კითხულობდა: იოსებ, მაღარიჩი მოამზადე, შენი ჭკუის კაცი მოგიყვანე, იმედია თქვენ მეგობრობას გაიწყობთო.— სიკო არც მოსტყუებდა. მართლა თავისუფალ დროს მე და იოსები სულ ერთად ვიყავით— იოსებს წიგნები ბლომად ჰქონდა და მე მიმქონდა ხოლმე ჩემს წრეში საკითხავად.

იოსები ძალიან სწუხდა ხელოსნის ნაწარმოების ფასის დაცემაზე. ერთის მხრით ამის მიზეზად ითვლიდა, რომ ხელობა გავაყალბეთ, ყურს არავინ ვუგდებთ იმის წესზე შესრულებასაო. ამისი ხშირად უსაქმობის მიზეზიც ამნაირი ქადაგება იყო, რადგანაც ყველა ქარხნის პატრონი ერიდებოდა:—„მოაყოლებს ხოლმე, კაცო: ხელოსანმა თავისი ხელი არ უნდა გაფუჭოს, ყველა საქმე წესზე უნდა შეასრულოსო. ამას კი ალარ ამბობს, ჭუშტარს თვალი არ აქვს და ავი და კარგი ერთ ფასად გადისო". იტყოდენ ქარხნის პატრონები იოსებაზე. მეტადრე ემდურებოდენ იმაზე, რომ შეგირდებს აფუჭებსო: დაუჯდება, კაცო, სკოლას გამიმართავს ქარხანაშიო. ერთად ერთი სახელოსანი ამდუშელიშვილისა იყო, სადაც ნება ჰქონდა თავისუფლად მოქცევისა იოსებს. იოსებს დასაბენები ლექსებიც ჰქონდა, როცა გავიცანი, რომელსაც ეკითხულობდი ხოლმე.

მოგეხსენებათ იოსები ძალიან ღარიბათ იყო, ტანისამოსიც ღარიბული ეცვა და არც არას ფიქრობდა იმაზე. მისი ფიქრები სულ ის იყო, რომ თავისი ლექსები გამოეცა როგორმე.

მე ერთი ათი თუმნი მომიგროვდა ზეტ-ცერთან. გამოვეტანე და გადავსწყვიტე ტანისამოსი მეყიდნა, სხვათა შორის ქამარიც უნდა მეყიდა ვერცხლისა, რომელიც 60 მანეთი ჯღებოდა. მარა იოსები ძენანებდა, რომ ტანისამოსი არა ჰქონდა და შევეხვეწე დათანხმებულიყო, რომ ქამრის საფასური ექვსი თუმნის ნახევრით იმისი ტანისამოსი გვეყიდნა და მე სამი თუმნით თუმცა ვიწარო, მარა მაინც მომივიდოდა ქამარი. ამ სიტყვით აღელვებული გადამეხვია სულმნათი და მითხრა: თუ გინდა სიკეთე მიყო მეგობარო, ამა ასე ვქნათო: იმ სამი თუმნით, რომელსაც ჩემი ტანისამოსისთვის ხარჯავ, ჩემი ლექსები გამოვსცეთ და ტანისამოსს მაშინ ვიყიდი, როცა წიგნები გაიყიდებთო და მე კი ჯერ ესეც არა მიშავსარა; მდედელს ჭილოშიაც იცნობენო,—დაუმატა ხუმრობით სულმნათმა.

ჩვენ მართლაც გამოვეცით ლექსები, რომელსაც სათაურად ჰქონდა „ხსტვირი".

იოსები კიდეც დიდი ხანი იყო უსაქმოთ, ბოლოს ქუთაისს მიიწვიეს ეკლესიის კანკელის გასაკეთებლად. მეც თელავს გადავედი, დავბინავდი და ვფიქრობდი იქ იოსების გადაყვანას, თითონ ვერ ბედავდა; შემდეგ თელავის ფერისცვალების ეკლესიის კანკელი ავიღე გასაკეთებლად და პირდაპირ წავედი გორში, რადგანაც იმ ქამათ იყო დასთან და წავიყვანე თელავს, სადაც ცოტა ხნის შემდეგ ხელოსანთა ამხანაგობა გავმართეთ, მაგრამ, სამწუხაროთ, ფიდმა ხანმა არ გასტანა, რომ ხელიდან გამოგვეცალა ძვირფასი ამხანაგი.

ამხანაგი **ვარდენ გოცირიძე.**

რევოლიუცია და სხვა ამბები

ლოფელაკი ბაინდიანა, ყველგან მიტინგები იმართება, აღმასრულებელ კომიტეტებს ირჩევენ, ძველ მოხელეებს თთხოვენ.

ბაარ კანდეთის სოფლების დიდი მიტინგი გაიმართა 12 ს. ნინოწმინდაში. იოსებ ობეშვილის თავმჯდომარეობით. ორატორებმა დღეგანდელი ამბები აუხსნეს, ხალხს წესიერება ურჩიეს და დრეობით მთავრობას შესაფერი რეზოლიუცია გაუგზავნეს. მიტინგს ოცდათასამდე ქალი და კაცი დესწრო. სიტყვების დაწყებამდე ბალაბდილ იკმნნ ანაბეშვილი თავისუფლებისათვის დახოცილთა სულის მოსახსენებლად.

ნამეფარი ნიკოლოზიე თ ვის მეუღლით

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ცალკალკეთ დატვევებული. ორივეს სამარილში ამ-ლევენ.

ოვიანობის მოსპობის შესახებ მუშათა და ჯარისკაცთა დეპუტატების თათვარმა აღმასრულებელმა კომიტეტმა მეგრძოელ ქვეყნების ჯარსა და მუშებს მოუწოდა, თქვენ თვითმპყრობელი მეფენი ადამშეთ და ოვიანობის მოსპობა მოიფიქროვეთ.

იოსებ ადვითაშვილი, ჩაგრულთა მოსარჩლე და სახალხო მგალობელი, დაბ. 1850 წ. ღიღი გაკ რვეს გამოთარა, ბატონის ნაკვეი იყო, თავისით ისწავლა წერა-კითხვა, თვით განვითარდა, სახალხო ლექსების წერა დაიწყო და მუშათა გ თვითცნობიერებას საფუძველი დაუდო. ბარდ იეკალოს სიღარიბეში 1887 წ. მარტის 13, თელავში და იქვე დაიკრძალა. დღეს თელავში მისი ბარდაცვალების 30 წლის შესრულებას გამო გაიმართება სალმა. ცალკე გამოიცა მისი სტრაფი, ფასი 50 კ.

ლეონიდე ეპიხოპოსი კვირას, მარტის 12, ბეცხოეში საქართველოს სასულიერო და საერო წარმომადგენელთაგან დიდის ასზოგადოების თანადასწრებით არჩეულ იქმნა სრულიად საქართველოს ეკლესიის კათალიკოს-პატრიარქის მოსაყრელად და საქართველოს ეკლესიის დროებითი გამგეობის თავმჯდომარედ.

ქართველ მეთაპართა კავშირი შესდგა. პირველი კრება გაიმართა და შესაფერი რეზოლიუციები გამოიტანა. არჩეულია აღმასრულებელი საბჭო, რომელშიაც შედის 14 ოფიცერი სამხედრო მოხელეთაგან და 16 ჯარისკაცი. მაი მთავარი მიზანია: ბრძოლა რუსეთის რევოლიუციის სასურველად დასამთავრებლად და საქართველოს ეროვნულ ინტერესების დასაცველად.

საპატიგრ-საბავადმოსაფლან გაანთავისუფლეს ევ. დავალი, რომელიც მოელი 10 წ. ეუმამბოდა სტუსაღოში და ციმბირში. გაანთავისუფლეს აგრეთვე ი. ალრშიძე.

ბათომის ლეზონი. მარტის 13 დილეულ შუაკვლის ახად ოცტრში, ქრო. დრამატ. დასის, რომელის რეჟისორად მოწვეულია ბ-ნი ალ. წულუკიძე. როგორც ვიცით, ეს შეორედ ეწოდა ბათომში სეზონი. პირველი იყო 1912 წ. დასი „ბოგაზსარი“ ბ-ნ ზაზეს ადგილის ხელმძღვანელობით. მას შემდეგ ბევრ დაწყებისა კიდო შეუძლებელი შეიქმნა დასის მოწვევა, მხოლოდ წარმოდგენები მაინც ამართებოდა ჰაერ სცენის მოყვარეთა ფიფლიდან მუშაობით. მაგ. დასისა ადმინისტრაციული წრე. მოიწვიეს რეჟისორად ჯერ ვინმ ბარგელი, შემდეგ-ეი ჩვენი ნიჭიერი რეჟისორი ვალერიან ზალიკაშვილი და შეუდგნენ ანმოდგენების სისტემატიურად მართვას. თეატრი სულ ეზეკეფილი იყო ხალხით, რაც ეიხსნება ამით რომ ხალართველოში თეატრის მნიშვნელობა ადიდო კიბისრად და კინემატოგრაფ ჩვენს ხალხში. აქ სეზონეულად მოელიან ქართული დრამის სეზონის კეხსნას. ისეთ ნიჭიერ ხელოვანის მოწვევით, როგორც ბ-ნი ალ. წულუკაძ ანის, თავდებია ამის, რომ დასი პირნათლად შეასრულებს თავის მოვალეობას და ალასრულებს ბათომელების ბეჭდი ამ ლეთაერძოვ ტენდენციებ, რომელსაც ხელოვნების ჭეშმარიტ ტენდენციებ ანის ესოტიერ სიამოვნებას და ამაღლებს, მას სულიერად და ეონერალად. ეუსურვებთ, რომ ამაოდ მუშაობა სასურველად დაგვარგენეთ ალ.

გრიშა გურული

სალამი

ეჰა, გულწრფელი სალამი, სალამი ნაწამებისა,
გული კოკანზე ნადები—ეს მსხვერპლი დაკნინებისა;
შმაგი და დაუდეგარი, მდეგნელი ბოროტებისა,
არა ლაჩრულათ მომდრეკი თვისი ამაკი ქედისა;—
თქვენთვის მიძღვნია, გვირგინა, უმარადლოდ დატანჯულებო,
ტლანქნია ძალის ზვარაკნო, შორს მბარეს გატყორცნილებო!..

* * *

ეგებ თქვენ მაინც მოალბოთ, გამოაბრუნოთ სნეული,
თქვენის ყიერნით 'მეკართოთ, არ იქნას მალათ დაკემული;
თორემ დაღნავდა, დაკნინდა, ალარ სცემს იგი მრისხანეთ,
ძმათ დაქსაქსვით დანელდა... დანელდა-მეთქი, იწამეთ!
მაგრამ თქვენ ისევ შორსა ხართ, ვინ იცის, როს დაბრუნდებით,
ხოლო ჩვენ აქაც გვტანჯავენ ბორკილებითა, ხუნდებით...

ა. გერასიმიძე

ეროვნული ბიბლიოთეკა

მგოსანი

გ. ქუჩიშვილი

დღეს სახალხო სახლში ხალიტერატურო დილას მართავს

ახალი კლუბი

1 კვირის ნოემბარტის 19-21

კვირა — რუსული წარმოდგენა. ბილეთი 50-30 კ.

ოთხშაბათი — ოპერეტა. ბილეთები: 1 მ.-50

სამშაბათი — საოჯახო საღამო

ოთხშაბ. — სინემატოგრაფი. სიმებ. ორკ.

ხუთშაბ. — ქართ. წარმ. ბილეთები 50-30 კაპ.

პარასკ. — ოპერეტა. ბილეთები: 1 მ.-30 კ-დე

შაბ. — საოჯახო საღამო

კვირა — რუსული წარმ. ბილეთ. 4-30 კ.

შენიშვნა: კონცერტებისა საღამ. 9 საათ. წარმოდგენისა და სინემატოგრ. საღ. 8½ საშუალ. ფასი მანდილოსნ. 50 ა მამაკაც. 1 მ

იმედდა და მოკლე ხანში გამოვა

უცხო ლიტყვა ოა ლექსი ონი

შედგენ. **იოსეფ იმედაშვილის** მიერ, მეორედ შესულეულ-შესწორებული. მოვარაყებული ყდით, ხელის მოწერით ღირს 2 მ. 50 კ. გაყვრა; ყიდვე შეიძლება: Тифлисъ. ред. „Театри да Цховреба“—Іос Имедашвили.

ხარშუხის საზოგადო კლუბი

ოთხშაბათი — სინემატოგ. სიმებ. ორკ.

სამშაბათი — სინემატოგრაფი: სიმებ. ორკეს.

ოთხშაბათი — ქართული წარმოდგენა,

ხუთშაბათი — ოპერეტა რუსული ენაზე.

პარასკევი — საოჯახო საღამო

შაბათი — რუსული წარმოდგენა

კვირა — სიმებიანი ორკესტრი

შესახვევლი ფასი: ქალები და სტუდენტები 25 კ. მამაკაცნი 50 კ.

დასაწყისი: წარმოდგენა — კონცერტების — სინემატოგრაფ — საღ. 8 ნახ ს.

VV. მიილება ხელის მოწერა 1917 წლისათვის VV.

სათეატრო ხალიტერატურო, სამახტაგრო კვირეული ჟურნალი

თეატრი და ცხოვრება

(წელიწადი მეხუთე)

გამოვა ხარ ეული პროგრამით, უკვე ცნობილი რედაქციით

წლიური ხელის მომწერნი მიიღებენ ოქ კრემიას

აკაკის „ნაკვეთნები და ბრძნული სიტყვები“ ავტორის სურათებით, ფაქსიმილეთი და ბიოგრაფიით.

ჭ. ლომთათიძის „ერეული ანგარეი“ ავტორის სურათით, ფაქსიმ. და ბიოგრაფიით.

ჟურნალი პატრიოტიზმ ბრძოლ ა, პროგრესიული მიმართულ ებისა

ჟურნალ ში მონაწილეობ ს მიიღებენ ჩვენი დასაბუნებული და ხალგაზრდ ნი

ეიერი მწერლები: მგოსნები, კრიტიკოსები, მუსიკოსები, ამხატვრები

ჟურნალის ფასი ორგეგ ზრქმაოთ ეწედაწედი დერს **8** მან. ნახევარის წელი, მახ. **50** კაპ. თითო ნომერი ეეკედან 15 კაპ ფეფლის შემოტანა ნაწილ-ნაწილადაც შეიძლება: ხელის მოწერის დრის 3 მ , 1-მაისამდე—3 მ. 1-ელ ეკენანისთვემდე 2

ხელის მოწერა მიიღება: თბილისში, „სოფლანის“ **ადგილის კანტორაში** (მაღათოვის კენძეული, № 1, ფორნოსოვის მეორე ხიდის ყურეში), ქალაქ ბორეთ ხელის-მომწერთ ფული უნდა გამოგზავნონ შემდეგის მ სამართით: Тифлисъ, ред. „Театри да Цховреба“ Іосифу Имедашвили

ადგილ-ადგ. ანნა იმედაშვილისა სტამბა „სოფლანი“